

Fókuszban: a gyermekszegénység

A Települési Önkormányzatok Országos Szövetsége meghívást kapott az Európai Szociális Hálózat (ESN) március 15–16-án Koppenhágában megtartott konferenciájára, amelyet Gyermekszegénység és jóléti ellátások címmel rendeztek meg. A gyermekszegénységről és a szociális ellátásokról szóló konferencia aktualitását az adta, hogy 2006-ban az Európai Tanács felhívta a tagországok figyelmét, tegyenek meg a lehető leghamarabb minden lehetséges lépést a gyermekszegénység visszaszorítására, annak érdekében, hogy képesek legyenek minden gyereknek egyenlő esélyeket biztosítani a fejlődéshez.

Az EU relatív definíciót alkotott a bevételekhez viszonyított szegénységre: az egy főre jutó uniós középátlag-bevétel 60 százaléka alatti jövedelemmel rendelkezők tartoznak a szegények körébe. Eszerint mintegy 72 millió ember – a 25-ök lakosságának körülbelül 15 százaléka – szegény. A gyermekeket mélyebben érinti a szegénység, mint más csoportokat, mivel a szegénység a gyermekes családokban koncentrálódik. Az EU 94 milliós gyermek népességéből közel 18 millió, azaz 19 százaléka azoknak a 18 év alattiaknak a száma, akik ki vannak téve a szegénység veszélyének.

A legmagasabb kockázata a gyermekszegénységnek az egyedülálló szülők családjaiban és a munkanélküli családokban van. Az unióban egyre elfogadottabb az a meggyőződés, hogy a bevételek alacsony színvona-

la csak egyik meghatározója a szegénységnek. A szegénység együtt jár a nem megfelelő egészségügyi ellátással, a biztonságos családi környezet hiányával, az anyagi ellehetetlenüléssel, az alacsony színvonalú háztartásokkal, valamint annak veszélyével, hogy a szegény gyermekek nem vehetnek részt a rekreációs, kulturális, szabadidős és sporttevékenységekben.

A konferencián 18 uniós tagország képviseltette magát. A résztvevők túlnyomó többsége (62 százalék) helyi önkormányzatok alkalmazásában dolgozik gyermekvédelmi, illetve szociális területen. A minisztériumok (17 százalék) és társadalmi szervezetek (12 százalék) szakembereinek részvétele volt még jelentősebb. Országos önkormányzati szövetség képviselője a TÖOSZ-on kívül Litvániából és Csehországból volt

jelen. A tudományos szféra képviselőjében egy ír professzor vett részt a munkában. A konferencián a nemzeti delegációkon túl további 4 nemzetközi szervezet – a szervező Európai Szociális Hálózat (ESN), az Eurochild, az Európai Bizottság és a Miniszterek Skandináv Tanácsa (Nordic Council of Ministers) – 7 fővel képviseltette magát.

Élenjáró dán program

A konferencián beszámoló hangzott el a gyermekszegénység elleni harc felszámolása tekintetében élen járó dán kormányprogramról. *Nina Eg Hansen*, a szociális minisztérium főosztályvezetője a dán kormányprogram alapvető célkitűzései között elsőként a gyermekszegénység megakadályozására a korai beavatkozás szükségességét említette. A program szerint össze kell hangolni a helyi politika szintjén a gyermeket érintő minden összefüggő tevékenységet, ellátást, szolgáltatást, hogy gyermekvédelmi politika kellő hangsúlyt kapjon. A támogatások kiegészítésére közös alapot kell létrehozni, illetve helyi jogalkotási szinten kiegészítő szabályozással segíteni a megelőzést.

Második feladatként a gyermekek tanulásának, képzésének fontosságát

hangsúlyozta az előadó. Az élethossziglani tanulás elvére figyelemmel kell felkészíteni a hátrányos helyzetű gyermekeket is az iskolai oktatásában. Biztosítani a feltételeket ahhoz, hogy ezek a gyermekek is részt vehessenek az aktív szabadidő eltöltését szolgáló programokban.

A gyermekek szüleinek, családjainak bevonása a szegénység elleni küzdelembe nélkülözhetetlen. Ehhez olyan szociális védőháló kiterjesztésére van szükség, amely pénzügyi eszközökkel is segít a szülőknek, a családnak az eladósodás megakadályozásában, illetve rendezésében.

Végezetül szükség van olyan vizsgálati módszerekre, amelyek feltárják a hátrányos helyzet kialakulásának okait, új munkamódszerek kidolgozására a gyermekszegénység és kirekesztettség leküzdéséhez, illetve kialakulásának megakadályozásához. Szükség van az esetek feldolgozását segítő eljárásokra, tudományos kutatómunkára.

Az angol minta

A gyermekszegénység elleni erőfeszítések Angliában alkotnak leginkább komplex, a politikában hangsúlyosan megjelenő rendszert, amelyet 1997-ben

hirdettek meg. Tony Blair miniszterelnök 1999-ben kötelezte el magát arra, hogy a kormány a gyermekszegénységet 2010-ig felére csökkenti, és 2020-ig felszámolja a szigetországban. Ennek eredményeként 2004-re 70 százalékkal nőttek a gyermekeket érintő pénzbeli ellátások, mintegy félmillióval csökkent a szegénységben élő, ezen belül is az egyedülálló szülők által nevelt gyermekek, illetve a 4 és több gyermeket nevelő családokban élők szegénygyermekek száma.

Paul Johnson, Kirklees város gyermekjóléti és gyermekvédelmi vezetője arról számolt be, hogy az önkormányzat a „személyes” szegénység fogalmát is használja. Azt a gyermeket is szegénynek tekintik, aki a többiekhez képest a helyben lévő átlaghoz képest szegény. Ennek mérésére mutatókat dolgoztak ki. A szegénység elleni harc során két fontos elemet emelt ki, egyrészt a pénzügyi ellátások magas szintű biztosítását, másrészt a gyermeki jogok biztosítását.

A jelenlegi helyzetről elmondta, hogy átlag minden harmadik gyermek él szegénységben, vagyis az országban élő gyermekek 20 százaléka. Ráadásul 54 százaléku olyan háztartásban, ahol csak egy felnőtt dolgozik, és 42 százaléka háromnál többgyermekes családban. A szegénység következményei közül kiemelte, hogy ezek a gyermekek rövidebb ideig fognak élni, gyakran korai halálukat a szülők gondatlan vagy erősz-

kos magatartása okozza, illetve gyakrabban esnek áldozatul baleseteknek, mint a többi gyermek.

Ahol jó gyereknek lenni

Az európai országok közül Svédországban a legalacsonyabb a gyermekszegénységi mutató. A svédek sikeresen egyeztetik össze a gyermeknevelést a munkavállalással, ebben jól felépített szociális szolgálat nyújt nekik segítséget. A társadalmi egyenlőtlenségeket, a szegényebb családok leszakadását köztámogatással, illetve a munkanélküliség visszaszorításával kerülik el. Az adóhitelek, gyermekalapok és a magas színvonalú oktatás egyaránt hozzájárult ahhoz, hogy Dánia és Finnország mellett Svédország lehessen a harmadik ország ahol jó gyermeknek lenni.

Botkyrka svéd város önkormányzatának képviselői, *Annika Frisk* és *Sarah Ahlen* a Családi Hálózat és Erőszak Csoportban, illetve a Szociális Ellátások Osztályán dolgoznak. Ők városuk egyik intézményét, a Családi Hálózatot mutatták be, amelynek célja a gyermekbántalmazás megelőzése, illetve megakadályozása. Felméréseket végezve megállapították, hogy az otthon bántalmazott gyermekek többsége szegény gyermek.

A központban található egy gyermek és anya krízisotthon, egy gyermekek központja, családi tanácsadó, apák központja, és pszichiatríai segítséget nyújtó szak-

embergárda áll a gyermekek segítségére. Ami igazán új és érdekes volt a modell bemutatása során, az az apák központja, ami a családon belüli erőszak megelőzését, illetve megoldását az apákkal való foglalkozásra is kiterjeszti.

Családon belüli erőszak esetén a központ első lépése, hogy a gyermek egy erős pszichés támogatást kapjon, ezt követi az anyák és a gyermekek biztonságba helyezése, majd ezután következik az elkövető apákkal való foglalkozás. Alapvetően önkéntesen veszik igénybe ezt a szolgáltatást a férfiak. Az erőszakot elkövetett apák foglalkozásokon vesznek részt, amely 17 hétig tartó csoportos, és 8 hetes egyéni foglalkozást jelent.

Az Ön országa jó irányba halad?

A plenáris ülésen a bolgár helyzetről *Irina Papanceva*, Szófia alpolgármestere számolt be. A dán *Stefan Gunnerson* azoknak a szakembereknek a képviselőjében szólalt fel, akik a családból kiemelt gyermekek nevelőszülőkhöz történő elhelyezésével foglalkoznak. *Pavel Jaros*, az ENOC, azaz a gyermekjogok védelmével foglalkozó európai ombudsmanok hálózatának lengyel elnöke a szervezet munkájáról adott tájékoztatást. *Marie-Ann Paraskevas*, az Európai Bizottság szociális ügyekkel és esélyegyenlőséggel foglalkozó munkatársa az unió szegénység és kirekesztettség elleni politikáját ismertette.

A konferencia második napján szekciókban folytatódott a munka. Az egyik szekció témája a gyermekszegénység elleni nemzeti politikák vizsgálata volt, *Az Ön országa jó irányba halad?* címmel. A magyarokat ebbe a szekcióba osztották be.

A másik szekcióban *Megoldási javaslatok a gyermekjóléti szolgáltatások és a gyermekszegénység elleni küzdelem terén* címmel folyt a munka. A cél az volt, hogy kidolgozzanak egy megoldási javaslatcsomagot a gyermekjóléti szolgáltatások, gyermekvédelem és a gyermekszegénység elleni küzdelem értékeire, alapelveire, és gyakorlati megvalósításukra.

Összegzés helyett

Magyarország részvétele az Európai Szociális Hálózat munkájában a továbbiakban is indokolt, mivel a megszerzhető ismeretek, jó megoldások és módszerek hazai elterjesztése segítheti a gyermekszegénység felszámolását. Ugyanakkor szükséges, hogy a munkába bekapcsolódjon olyan civil szervezet is, amelyik a témával foglalkozó intézmények szakmai képviselőjét látja el, illetve szükséges helyet és teret biztosít konkrét önkormányzatok és önkormányzati szakemberek számára. Az Európai Szociális Hálózat munkájában akkor tudunk érdemben és szervesen kapcsolódni, ha előtte kiépítjük a hazai hálózatunkat.

Dr. Purda Zsuzsanna
családjogász,
gyermekvédelmi szakértő

„Egy csepp”

Budapest 18. kerületében

Nagyon meghitt, kellemes esemény volt Pestszentimrén. Minden külsőségtől, protokolltól mentesen találkozott a politikus és az államtitkár a kerület vezetőivel és a civil szervezetek képviselőivel. A találkozón voltak pedagógusok, nyugdíjasok és olyanok, akikhez nem volt kegyes a sors..., valami oknál fogva mások, mint mi vagyunk. Van olyan, aki mozgáskorlátozott, de zenei hallása kifinomult, van olyan, aki másként néz a világra, és nem érti, hogy a többiek miért csodálkoznak azon, hogy ő milyen szépen táncol..., van olyan, aki más mint mi, de szebben mondja Szabó Lőrinc versét, és a görkorsolya Európa-bajnokságon is első helyezést ér el. Ezen a májusi napon együtt voltak mindazok, akik tehetnek azokért, akiknek szükségük van a segítségre, akik igénylik a gondoskodást...

Az Egyenlő Esélyek Mindenki Számára című konferencián részt vett Rauh Edit esélyegyenlőségi szakállamtitkár és dr. Mester László országgyűlési képviselő, a kerület polgármestere. „Minden, amit teszünk egy csepp a XVIII. kerületben” – mondta a polgármester a találkozó megnyitóján, amelyen ott voltak a kerületi civil szervezetek képviselői is. Mester László az esélyegyenlőséggel kap-

csolatban többek között példáulértékűnek nevezte a kerületi SOFI sportprogramot (judo, korcsolya, görkorsolya stb.), és szólt a Pestszentimrei Közösségi Ház, „Kattints rá nagy!” nagyszerű képzésről is. Az eseményen a civil szervezetek vezetői is bemutatták programjait. *Bővebben: www.bp18.hu, onkornet.hu.*

Csy-kó

Fotó: Pető Zsuzsa

